

Η ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και ο περιορισμός των μισθολογικών ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών θα συμβάλει θετικά στην οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, οι ανισότητες ως προς τα ποσοστά συμμετοχής ανδρών και γυναικών στην αγορά εργασίας ⁽¹⁾ και ως προς την αμοιβή της εργασίας παραμένουν έντονες, υπονομεύοντας την απασχολησιμότητα των γυναικών και περιορίζοντας ενδεχομένως την οικονομική ανάπτυξη στην ΕΕ. Η διευθέτηση των θεμάτων αυτών είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη του στόχου της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και, συγκεκριμένα, για τη διαμόρφωση του συνολικού ποσοστού απασχόλησης των γυναικών στο 75 % τουλάχιστον μέχρι το 2020.

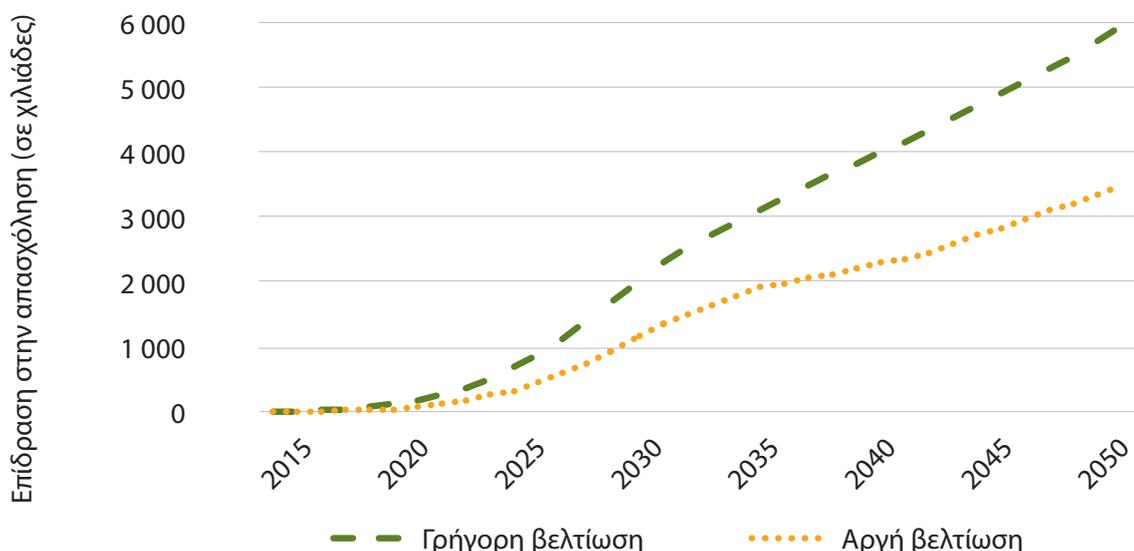
Η μελέτη του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) με θέμα τα «οικονομικά οφέλη της ισότητας των φύλων» παρουσιάζει νέα, έγκυρα στοιχεία σχετικά με τις θετικές συνέπειες της μείωσης των ανισοτήτων των φύλων στην αγορά εργασίας.

Μεταξύ των μέτρων που θα μπορούσαν να συμβάλουν στον περιορισμό των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών συγκαταλέγονται:

- η παροχή παιδικής φροντίδας και λοιπής μέριμνας
- η βελτίωση των αποδοχών και των όρων χορήγησης γονικής άδειας
- η προώθηση και υποστήριξη της μερικής απασχόλησης και των ευέλικτων μορφών εργασίας
- η νομική κατοχύρωση της μισθολογικής ισότητας και των ίσων συνθηκών εργασίας και η χάραξη σχετικών πολιτικών
- η άρση των διαχωρισμών με βάση το φύλο διατομεακά και διεπαγγελματικά
- η μείωση του αριθμού των διαστημάτων αποχής των γυναικών από την εργασία τους
- η προώθηση των γυναικών σε υψηλόβαθμες θέσεις.

Ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω της εξάλειψης των εργασιακών και μισθολογικών ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών

Εικόνα 1. Η επίδραση του περιορισμού των ανισοτήτων μεταξύ ενεργών ανδρών και γυναικών στην απασχόληση

⁽¹⁾ Το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας είναι ο λόγος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (είτε εργαζόμενου είτε σε αναζήτηση εργασίας) προς τον συγκρίσιμο συνολικό πληθυσμό.

Ο περιορισμός των ανισοτήτων στα ποσοστά συμμετοχής ανδρών και γυναικών στον ενεργό πληθυσμό θα επιφέρει σημαντική αύξηση στα επίπεδα απασχόλησης. Σύμφωνα με τη μελέτη, η είσοδος επιπλέον γυναικών στην αγορά εργασίας θα δημιουργήσει 3,5 έως 6 δισεκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας έως το 2050. Επιπλέον, η αύξηση της προσφοράς εργασίας θα επιτρέψει σε τομείς που αντιμετώπιζαν μέχρι πρότινος εργασιακούς περιορισμούς (π.χ. λόγω έλλειψης ειδικευμένου προσωπικού) να αυξήσουν το δυνητικό τους προϊόν⁽²⁾.

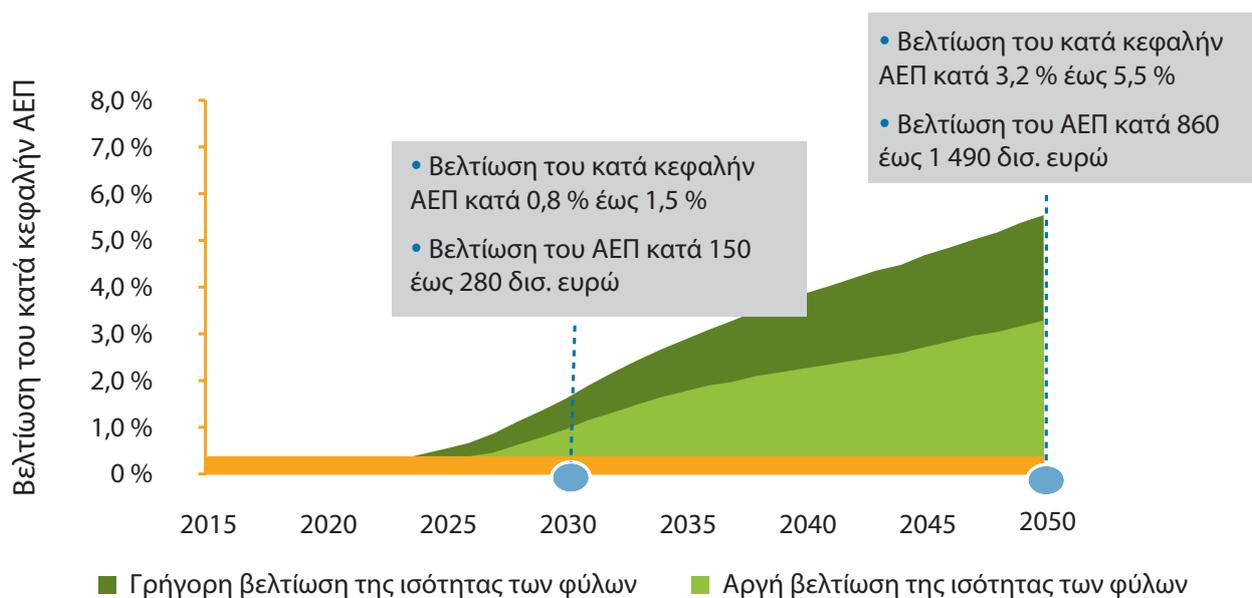
Σε αντίθεση με τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει στην απασχόληση των γυναικών η άμβλυνση των ανισοτήτων σε επίπεδο συμμετοχής στον ενεργό πληθυσμό, ο αντίκτυπος από τον περιορισμό των μισθολογικών ανισοτήτων είναι σχετικά μικρός. Η αύξηση των αποδοχών να μην θα έδινε αρχικά ώθηση στην είσοδο περισσότερων γυναικών στην αγορά εργασίας, οδηγώντας σε αύξηση της παραγωγικότητας και των ποσοστών απασχόλησης,

όμως το υψηλότερο κόστος εργασίας θα εξωθούσε ενδεχομένως τις επιχειρήσεις σε μείωση της ζήτησης εργασίας και προσφορά λιγότερων θέσεων απασχόλησης.

Παρόλα αυτά, η αύξηση των αποδοχών των γυναικών συμβάλλει στην άμβλυνση των ανισοτήτων όσον αφορά τα ποσοστά συμμετοχής στον ενεργό πληθυσμό και συνεισφέρει ενδεχομένως στα ευνοϊκά για την απασχόληση αποτελέσματα που συνδέονται με τη βελτίωση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Ο αντίκτυπος στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξάνεται όσο περιορίζονται οι ανισότητες στα ποσοστά συμμετοχής στον ενεργό πληθυσμό. Εκτιμάται ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 0,8 %-1,5 % έως το 2030 και κατά 3,2 %-5,5 % έως το 2050 (αύξηση της τάξης των 280 δισ. ευρώ έως το 2030 και των 1 490 δισ. ευρώ έως το 2050).

Εικόνα 2. Η επίδραση του περιορισμού των ανισοτήτων μεταξύ ενεργών ανδρών και γυναικών στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ

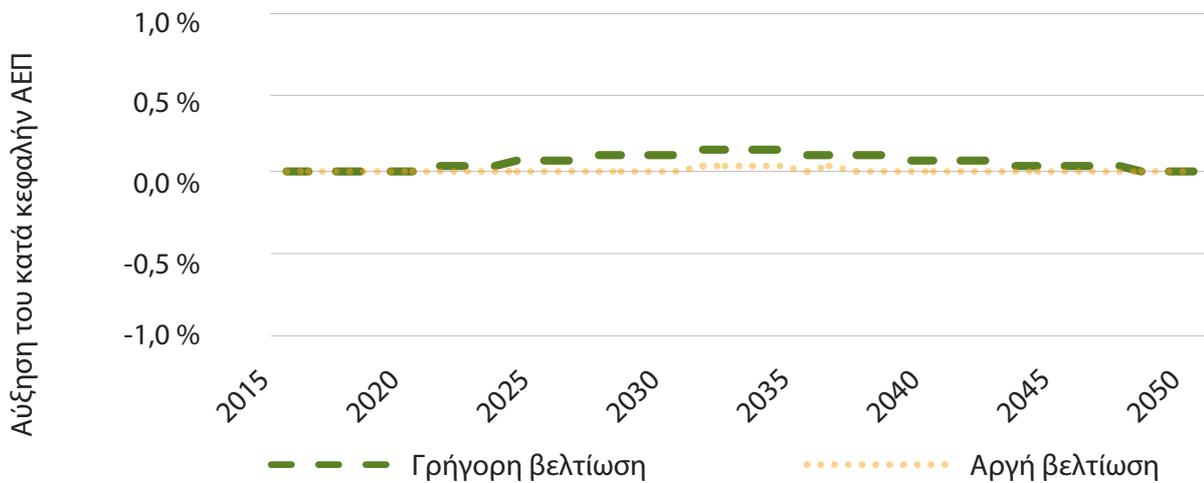
Η πρόοδος σε θέματα μισθολογικής ισότητας αναμένεται να επιφέρει αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά 0 %-0,2 % το διάστημα 2030-2050. Ο περιορισμένος αυτός αντίκτυπος στο ΑΕΠ οφείλεται στην επίδραση αντενεργουσών μακροοικονομικών δυνάμεων. Η αύξηση των μισθών των γυναικών, αν και οδηγεί σε αύξηση του πραγματικού εισοδήματος και των δαπανών των νοικοκυριών, επιφέρει επίσης αύξηση του κόστους των επιχειρήσεων. Μακροπρόθεσμα, οι επιχειρήσεις θα αυξήσουν τις τιμές τους ώστε να ανακτήσουν τα περιθώρια κέρδους τους, με αποτέλεσμα τη μείωση του πραγματικού εισοδήματος των νοικοκυριών και τη συμπίεση της παραγωγής και του ΑΕΠ από το 2040 και εξής.

Ωστόσο, εστιάζοντας κανείς μόνο στο ΑΕΠ ενδέχεται να παραβλέψει άλλα θετικά αποτελέσματα από τον περιορισμό των

μισθολογικών ανισοτήτων. Για παράδειγμα, η αύξηση των μισθών των γυναικών είναι πιθανό να μειώσει το ποσοστό των γυναικών που ζουν στα όρια της φτώχειας και να αμβλύνει τις ανισότητες όσον αφορά τις συντάξεις γήρατος (EIGE, 2016). Ο περιορισμός των μισθολογικών ανισοτήτων μπορεί επίσης να ενισχύσει την αυτοπεποίθηση των γυναικών, να τις ωθήσει στην ανάληψη περισσότερων ευθυνών στην εργασία και να τις βοηθήσει να ανελιχθούν σε ηγετικές θέσεις (Booth, 2003). Συνοψίζοντας, η ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και η διασφάλιση της μισθολογικής ισότητας έχει ζωτική σημασία για τη διαμόρφωση του συνολικού ποσοστού απασχόλησης γυναικών και ανδρών σε επίπεδα της τάξης του 75 % τουλάχιστον και την επίτευξη του στόχου της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης.

(2) Ο όρος «δυνητικό προϊόν» ή «δυνητική παραγωγική ικανότητα» της οικονομίας αναφέρεται στο μέγιστο οικονομικό προϊόν που μπορεί να παραχθεί όταν αξιοποιούνται στο μέγιστο όλοι οι πόροι.

Εικόνα 3. Ο αντίκτυπος του περιορισμού των μισθολογικών ανισοτήτων στο ΑΕΠ

Οι γυναίκες παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής στον ενεργό πληθυσμό, χαμηλότερα ποσοστά απασχόλησης και χαμηλότερα εισοδήματα από τους άνδρες

Το 2015 το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕ διαμορφώθηκε στο 64,3 %, έναντι ποσοστού 75,9 % των ανδρών ⁽³⁾.

Οι γυναίκες αναλαμβάνουν πολύ συχνότερα από τους άνδρες μη αμειβόμενες εργασίες όπως είναι η φροντίδα των παιδιών και ηλικιωμένων συγγενών. Εκπροσωπούνται λιγότερο στην αγορά εργασίας και/ή αναγκάζονται να ακολουθήσουν λιγότερο φιλόδοξη επαγγελματική σταδιοδρομία. Παρά την πρόσφατη αύξηση των πανευρωπαϊκών ποσοστών συμμετοχής των γυναικών στον ενεργό πληθυσμό, ο μέσος όρος της διαφοράς ανά την ΕΕ εξακολουθεί να κυμαίνεται στο 15 %, ενώ οι διαφορές σε κάποιες χώρες είναι ακόμη μεγαλύτερες. Η ανισότητα στα ποσοστά συμμετοχής στον ενεργό πληθυσμό μεταφράζεται με τη σειρά της σε χαμηλότερα ποσοστά γυναικείας απασχόλησης.

Το 2014, το μικτό ωρομίσθιο των γυναικών στην ΕΕ ήταν κατά μέσο όρο 16,1 % χαμηλότερο από το μικτό ωρομίσθιο των ανδρών ⁽⁴⁾.

Οι ανισότητες στην αγορά εργασίας επιδεινώνονται από το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων. Παρά την τεχνολογική πρόοδο ⁽⁵⁾ και τη νομοθεσία για τη διασφάλιση της ισότητας στις αμοιβές ανδρών και γυναικών, μισθολογικές ανισότητες εξακολουθούν να υφίστανται και στον 21ο αιώνα. Το φαινόμενο αυτό παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ των κρατών μελών.

Το χάσμα μεταξύ των φύλων σε επίπεδο απασχόλησης και αποδοχών είναι αποτέλεσμα των ανισοτήτων με τις οποίες έρχονται αντιμέτωπες οι γυναίκες σε διάφορες πτυχές της ζωής τους.

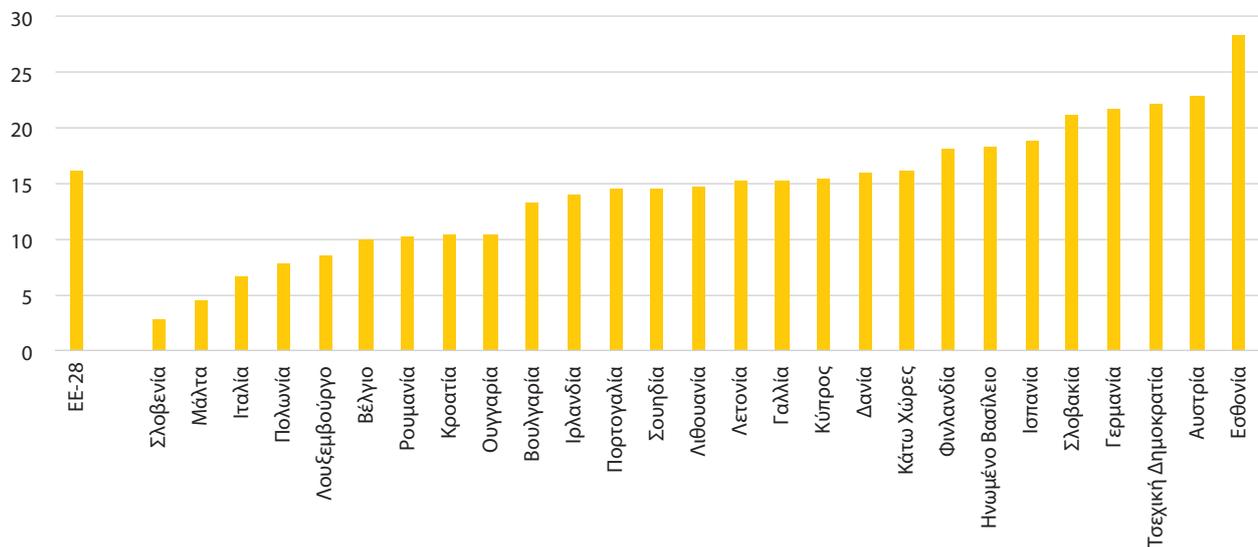
- Διαχωρισμός των φύλων στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας: οι γυναίκες τείνουν να υπερεκπροσωπούνται σε πτυχία, προγράμματα κατάρτισης και επαγγέλματα που προσφέρουν χαμηλότερες αποδοχές σε σύγκριση με επαγγέλματα που ασκούνται συνήθως από άνδρες.
- Επαγγελματικός διαχωρισμός, τόσο οριζόντιος (διατομεακά και διεπαγγελματικά) όσο και κάθετος (διαφορετικά επίπεδα ευθύνης ή θέσεις).
- Αποχή από την εργασία λόγω άδειας μητρότητας.

⁽³⁾ Η Eurostat ορίζει το ποσοστό απασχόλησης ως «το ποσοστό του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας που απασχολείται». Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε τη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics

⁽⁴⁾ Σημείωση: Τα στοιχεία που παρατίθενται είναι τα πιο πρόσφατα στοιχεία που είχε στη διάθεσή της η Eurostat κατά τη σύνταξη της δημοσίευσης αυτής. Για περισσότερες πληροφορίες και επικαιροποιημένα στοιχεία, επισκεφθείτε τη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_pay_gap_statistics

⁽⁵⁾ Η τεχνολογική πρόοδος στον χώρο εργασίας οδήγησε σε αύξηση της αξίας των μη χειρωνακτικών δεξιοτήτων έναντι των χειρωνακτικών, επιφέροντας αύξηση στις σχετικές αμοιβές των γυναικών (Blackand Spitz-Oener, 2010).

Εικόνα 4. Μη προσαρμοσμένες μισθολογικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, 2014 (η διαφορά ανάμεσα στο μέσο μικτό ωρομίσθιο ανδρών και γυναικών ως ποσοστό επί των μικτών αποδοχών των ανδρών)

Πηγή: Eurostat, (tsdsc340).

iv. Άνιση κατανομή των μη αμειβόμενων οικιακών εργασιών και της φροντίδας της οικογένειας: οι γυναίκες αναλαμβάνουν πολύ συχνότερα από τους άνδρες μη αμειβόμενες εργασίες όπως η φροντίδα των παιδιών και ηλικιωμένων συγγενών.

Η κατάσταση αυτή περιορίζει τις ευκαιρίες συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας και τις δυνατότητες επαγγελματικής τους ανέλιξης.

Οι εργασιακές και μισθολογικές ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών κοστίζουν ακριβά

Το 2013 το συνολικό κόστος λόγω του συγκριτικά χαμηλότερου ποσοστού απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕ ανήλθε σε 370 δισ. ευρώ, δηλαδή 2,8 % του ΑΕΠ της ΕΕ.

Το κόστος αυτό υπολογίστηκε συνεκτιμώντας τα διαφυγόντα εισοδήματα και τις διαφυγούσες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και το δημοσιονομικό κόστος, όπως οι χωριστές παροχές πρόνοιας και τα κοινωνικά επιδόματα. Ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο κάθε γυναίκας, το κόστος του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού βίου υπολογίζεται ότι ισούται με 1,2 έως 2 εκατ. ευρώ (Eurofound, 2016).

Παρότι δεν υπάρχουν πολλά διαθέσιμα στοιχεία για τον άμεσο οικονομικό αντίκτυπο των μισθολογικών ανισοτήτων μεταξύ των φύλων, μελέτες υποδεικνύουν ότι οι άνισες αποδοχές επιβαρύνουν οικονομικά όχι μόνο τις γυναίκες, αλλά και ολόκληρη την κοινωνία. Οι μισθολογικές ανισότητες συνδέονται στενά με την παιδική φτώχεια, την έλλειψη δεξιοτήτων και το οικονομικό κόστος λόγω ανεπαρκούς αξιοποίησης των δεξιοτήτων των γυναικών.

Οι ανισότητες στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας επηρεάζουν αρνητικά τα εισοδήματα των γυναικών, περιλαμβανομένων των αποδοχών τους και των επαγγελματικών τους συντάξεων. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να υπονομεύσει συστηματικά την οικονομική ανεξαρτησία των γυναικών και να αυξήσει τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (EIGE, 2016)

Πηγές

Black, S. E. and Spitz-Oener, A. (2010), «Explaining women's success: technological change and the skill content of women's work», *The Review of Economics and Statistics*, τόμος 92, αριθ. 1, σ. 187-194.

Booth A., Burton, J. and Mumford, K. (2003), «The position of women in UK academic economics», *The Economic Journal*, τόμος 110, σ. 312-333.

European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Eurofound) (2016), *The gender employment gap: challenges and solutions*, Publications Office of the European Union, Luxembourg. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2016/labour-market/the-gender-employment-gap-challenges-and-solutions>

Σχετικά με τη μελέτη

Η μελέτη σχετικά με τα οικονομικά οφέλη της ισότητας των φύλων είναι μοναδική στο είδος της σε επίπεδο ΕΕ. Είναι η πρώτη στην οποία χρησιμοποιείται ένα έγκυρο οικονομετρικό μοντέλο για την εκτίμηση ενός ευρέος φάσματος μακροοικονομικών οφελών που απορρέουν από την ισότητα των φύλων σε διάφορους τομείς όπως η εκπαίδευση, η αγορά εργασίας και οι μισθοί.

Από τα συνολικά αποτελέσματα προκύπτει ότι η μεγαλύτερη ισότητα των φύλων αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα:

- 6,3 έως 10,5 εκατομμύρια περισσότερες θέσεις εργασίας το 2050, το 70 % των οποίων θα καλύπτεται από γυναίκες
- θετικό αντίκτυπο στο ΑΕΠ, το οποίο θα αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου
- αύξηση στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σχεδόν κατά 10 % έως το 2050.

Στη μελέτη χρησιμοποιήθηκε το οικονομομετρικό μοντέλο Ε3ΜΕ για να εκτιμηθούν οι οικονομικές επιπτώσεις των βελτιώσεων στην ισότητα των φύλων. Το Ε3ΜΕ είναι ένα εμπειρικό μακροοικονομικό μοντέλο ειδικά προσαρμοσμένο για την προσομοίωση αποτελεσμάτων σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών.

Τα αποτελέσματα της μελέτης για τα οικονομικά οφέλη της ισότητας των φύλων στην ΕΕ περιλαμβάνονται σε εννέα δημοσιεύσεις:

1. *Literature review: existing evidence on the social and economic benefits of gender equality and methodological approaches* (Βιβλιογραφική ανασκόπηση: υφιστάμενα στοιχεία σχετικά με τα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη της ισότητας των φύλων και μεθοδολογικές προσεγγίσεις).
2. *EU and EU Member State overviews* (Επισκοπήσεις στην ΕΕ και στα κράτη μέλη).
3. *Report on the empirical application of the model* (Έκθεση σχετικά με την εμπειρική εφαρμογή του μοντέλου).
4. *How the evidence was produced: briefing paper on the theoretical framework and model* (Πώς προέκυψαν τα στοιχεία: ενημερωτικό σημείωμα σχετικά με το θεωρητικό πλαίσιο και μοντέλο).
5. Πώς προέκυψαν τα στοιχεία: ενημερωτικό δελτίο σχετικά με το θεωρητικό πλαίσιο και μοντέλο.
6. Ο οικονομικός αντίκτυπος της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των πολιτικών της ΕΕ: ενημερωτικό σημείωμα.
7. Ο οικονομικός αντίκτυπος της ισότητας των φύλων: ενημερωτικό σημείωμα.
8. Ο τρόπος με τον οποίο η ισότητα των φύλων στις σπουδές STEM οδηγεί σε οικονομική πρόοδο: ενημερωτικό σημείωμα.
- 9. Ο τρόπος με τον οποίο η γεφύρωση του χάσματος των φύλων ως προς τη δραστηριότητα στην αγορά εργασίας και τους μισθούς οδηγεί σε οικονομική ανάπτυξη: ενημερωτικό σημείωμα.**

Όλες οι δημοσιεύσεις, τα αναλυτικά αποτελέσματα και η μέθοδος της μελέτης διατίθενται στον διαδικτυακό τόπο του EIGE.

Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) είναι το κέντρο γνώσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα θέματα ισότητας των φύλων. Στήριζει τις/τους υπεύθυνες/-ους για τη χάραξη πολιτικής και όλα τα αρμόδια θεσμικά όργανα στις προσπάθειές τους να γίνει η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών πραγματικότητα για όλες τις Ευρωπαίες και όλους τους Ευρωπαίους, παρέχοντας εξειδικευμένη γνώση, καθώς και αξιόπιστα και συγκρίσιμα δεδομένα σε θέματα ισότητας των φύλων στην Ευρώπη.

Περισσότερες πληροφορίες:

Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, EIGE

Gedimino pr. 16

LT-01103 Vilnius

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

Τηλ. +370 52157444

E-mail: eige.sec@eige.europa.eu

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu/>

Υπηρεσία Εκδόσεων

ISBN 978-92-9470-126-8
doi:10.2839/251442